

XV. YÜZYIL ŞAİRİ HATİBOĞLU ve BİR MESNEVİSİ: BAHRÜ'L-HAKÂYIK

Selcen ÇİFÇİ*

XV. yüzyıl Anadolu Türklerinin kültür ve medeniyet sahasında ilerleme devridir. Yüzyılın başlarında Ankara Savaşı yenilgisi Anadolu'da siyasi birliği bozmuşsa da kültür ve medeniyet sahasında değerli eserler verilmesine mâni olamamıştır. Bu devirde Türk dili sadece halk dili olarak değil aynı zamanda edebî sahada ve devlet dili olarak da varlığını sürdürmüştür.

Bu dönemde Ahmed-i Dâî, Şeyhî, Süleyman Çelebi gibi değerli yazarların yanında Hatiboğlu'nun da adını zikr etmek gerekir. Çünkü, edebî gücü bu yazarlar kadar kuvvetli olmasa da yazdığı didaktik eserler Eski Anadolu'nun dil ve din tarihine ışık tutmaktadır.

Hatiboğlu'nun hayatı hakkında elimizde kesin bilgi mevcut değildir. Mevcut bilgiler, eserlerinden anlaşılabilirdiği kadardır. Bilgilerin pek çoğu da M.1427'de yazıp II. Murad'a sunduğu **Ferahnâme** adlı eserinden elde edilmektedir. **Ferahnâme**'deki şu beyitten anlaşıldığına göre Hatiboğlu'nun **doğum yeri**, Germiyan Beyliği dahilinde bulunan kal'a-i Honas (Denizli'nin Honaz kasabası)tır:

Mevlûdı hem kal'a-i Honas'dur
Germiyan mülkinde bellü hâsdur¹ (Ferahnâme)

Şair Hatiboğlu'nun **doğum tarihi** hakkında da ihtilaflar mevcuttur. İ.Hikmet Ertaylan'a göre Hatiboğlu, H. 789 (M. 1387)'da dünyaya gelmiş olmalıdır². Mustafa Erkan³ ise, Letâyifnâme'deki "Geçdi kırk yıl işte ömründen nisâb" ifadesini dikkate alarak onun H.

* Öğr. Gör. AKÜ, Uşak Eğitim Fakültesi.

¹ İ. Hikmet Ertaylan, *Hatiboğlu- Bahrü'l-Hakâyık*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1960, s. 2.

² İ. Hikmet Ertaylan, *a. g. e.*, s. 2.

³ Mustafa Erkan, *Hatiboğlu* maddesi, İslam Ansiklopedisi C.XVI, s.461.

777 (M.1375)'de dünyaya geldiğini söyler. Hatiboğlu'nun **lm tarihi**yle ilgili olarak ise kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Fuad Köprülü, II. Murad devrinde Hatiboğlu lkabıyla tanınan bir Őaire önemli tezkirelerde ve sair kaynaklarda rastlanmadığını ancak, aynı devirde Hatiboğlu lkaplı ve bir lim olan Mevlna Tcddin İbrahim'den söz edildiğini düŐünüyorsa da⁴ İ. Hikmet Ertaylan, Hatiboğlu ile Mevlna Tcddin İbrahim'in farklı Őahsiyetler olduklarını iddia etmektedir⁵.

Hatiboğlu, Bahr'l - Hakâyık'ta **ibn-i hatîb** ve **hatîb oğlu** mahlaslarını kullanmıŐtır:

iriŐse rahmetün ibn-i hatbe
u derdl gişi derdin dir tabbe ⁶ (BH.58)
driŐi gr hatîb oğlu bu tuşde
heb olmaz emeklern bu işde(BH 1322)

Hatiboğlu'nun elimizde  eseri vardır:

1. LETÂYİFNÂME

(1414) Hatiboğlu'nun Yıldırım Bayezid devri limlerinden İbnü Berk'nin Arapça *Sre-i Mülk Tefsri*'nin manzum çevirisidir. Aruzun "fâilâtün fâilâtün fâilün" kalıbı ile yazılan 3910 beyitlik eser H. 817 (1414) yılında tamamlanmıŐtır. Eserin kime sunulduğu belli değildir.

⁴ Fuad Köprülü, *Hatiboğlu Md.*, Türkiyat Mecmuası, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1967, s.192.

⁵ İ. Hikmet Ertaylan, *a. g. e.*, s. 3.

⁶ Selcen ifi, *Bahr'l-hakâyık (Dil zellikleri-Metin-Sözlük)*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 1997 (Danışman: Doç. Dr. Gürer Gülsevin) (Yüksek Lisans tezimde bulunan orijinal metnin beyit numaraları beyitlerin yanında verilmiŐtir.

2. FERAHNÂME

829 (1426) yılında tamamlanan eser, Darîr'in "Yüz Hadis ve Yüz Hikâye" tercümesinden faydalanılarak meydana getirilmiş 6091 beyitlik didaktik bir mesnevidir. Aruzun "*fâilâtün fâilâtün fâilât (fâilün)*" kalıbıyla yazılmıştır.

Eserin iki ana nüshası vardır. Birisi H. 829'da II. Murad'a yazılmış ve arz edilmiştir, diğeri ise Karamanoğullarından İbrahim Bey adına yazılmış ve H. 830'da İbrahim Bey'e sunulmuştur. Her ikisinin de pek çok nüshası bulunmaktadır: Macar Akademisi Kütüphanesi'nde H. 928 tarihli, Kayseri Raşit Efendi Kütüphanesi'nde H. 990 tarihli, Afyon Gedik Ahmed Paşa Kütüphanesi'nde daha yakın tarihli bir nüsha bulunmaktadır. Eser üzerine bir doktora tezi hazırlanmıştır⁷.

3. BAHRÛ'L-HAKÂYIK

Hatiboğlu'nun ilk eseridir. Hatiboğlu bu eserini İ. Hikmet Ertaylan'a göre yirmi üç yaşında iken, Mustafa Erkan'a göre ise otuz beş yaşında iken⁸ yazmıştır.

Bahrü'l-Hakâyık, Hacı Bektaş-ı Veli'nin Arapça olarak yazılmış olan **Makâlât**'ının manzum tercümesidir.

*garaz yokdur bu söz içinde i yâr
makâlâtdan kılurvan bunu tekrâr (BH. 104)*

*bihamdillah ki nazm oldı makâlât
okuyanlarda hiç kalmaz sekâlet (BH. 1284)*

*tamâm oldı bu sözüñ aslı ma'dûm
'arabca neşriken okındı manzûm (BH.1318)*

*makâlât nazmıla zıkr olmagını
huzâ kıldı nisâb elhamdülillah (BH. 1352)*

⁷ Hatice Şahin, Hatiboğlu, *Ferahnâme (Dil Özellikleri-Metin-Söz Dizini)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Malatya 1993 (Danışman: Doç.Dr. Gürer Gülsevin).

⁸ Mustafa Erkan, *a. g. m.*, s.514.

Eser 60 varaktır.1356 beyit bulunmaktadır. Her biri kendi içinde çeşitli kısımlara ayrılan sekiz ana bölümden meydana gelen eser aruz vezninin **mefâilün mefâilün mefâil (fa'ûlün)** kalıbıyla yazılmıştır. Eserde yer yer kelime oyunlarına rastlanır. Aruz hataları oldukça çoktur.

Eser, dili itibariyle Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini taşımakta olup dili sadedir. Arapça ve Farsça unsurlar aynı dönemdeki diğer eserlere kıyasla oldukça azdır. Kullanılan yabancı kelimelerin çoğu da dinî terimlerdir. İ. Hikmet Ertaylan, eserin dil bakımından önemini şöyle ifade etmektedir: “*Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış bu nüshanın, bilhassa dil bakımından değeri büyüktür. İçindeki eski Türkçe kelimeleri incelemek başlı başına bir ilim konusunu teşkil eder. Şive ve edebiyat tarihi bakımından da taşımakta olduğu önem her türlü tarifin üstündedir.*”⁹

Eserin iki nüshası bulunmaktadır. Birisi Manisa’da Muradiye Kütüphanesi 1311 numarada kayıtlı bulunan H. 973 tarihli nüsha (Bu nüshayı İ. Hikmet Ertaylan 1960’ta tıpkıbasım olarak yayımlamıştır.), diğeri ise Konya’da İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi’nde bulunan nüshadır. Yüksek Lisans Tez çalışmamda esas aldığım nüsha Manisa Muradiye Kütüphanesindeki nüshadır.

Bahrü'l-Hakâyık, mesnevi tarzında yazılmış tercüme bir eserdir. Hatiboğlu, Hacı Bektaş-ı Velî’nin mensur olarak yazdığı *Makâlât* adlı eserini Türkçeye manzum olarak kazandırmıştır. Ses yapısı, kelime hazinesi ve gramer özellikleri bakımından Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini yansıtmaktadır.

Bahrü'l-Hakâyık, ilk dört beyti Arapça olan dokuz beyitlik bir münâcâtla başlar.

bismillahi'l-vâhidu'r-rabbü'r-rahîm
te'âlâllahu subhane'l-kerîm (BH 1)
alîm u gâfir u settâr u mü'min
'azîz ü galibu hayyu mesmûn (BH 2)

⁹ İ. Hikmet Ertaylan, *a. g. e.*, s. 12.

Dokuz beyitlik bir münâcâttan sonra "der-beyân-ı medh-i muhammed-i mustafâ" başlığı altında Hz. Muhammed'in övüldüğü 15 beyitlik bölüm gelir.

*muhammed kim cihân fahridür ol şâh
habîbümdür didi ol şâha allah (BH.10)*

Hz. Muhammed'in övüldüğü bölümden sonra Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'yle ilgili na'tlar gelir.

*resûl buyrığında cân eyledi râm
şerî'at içre geçürdi ser-encâm (BH.28)*

*'ömer ikinci yâridür nebînüñ
muvâfik dostudur vuslat şebînüñ (BH.29)*

*üçüncü yârı 'osmân ibn-i 'afvân
güyegülikde zi'n-nûreyn-i merdân (BH.31)*

*çu dördüncü 'aliyyü'l-murtazâdur
belî müşriklere hakdan kazâdur (BH.33)*

Na't kısmından sonra yazar "Sebeb-i nazm-ı ve terceme-i kitâb" bölümünde eserini Makâlât adlı esere bakarak yazdığını söyler:

*garaz yokdur bu söz içinde i yâr
makâlâtdan kılurvan bunı tekrâr (98)*

"Sebeb-i nazm-ı kitâb" bölümünde eserini takdim ettiği "Muhammed bin Halîl Bey"e övgülerde bulunur:

*cihâna ol huzâ uralı bünyâd
çıkarmışdur cihân içre eyü ad (BH 108)*

*çu merd defteri bilindi anuñ adı
ol ada bağladum berk i'tikâdı (BH 118)*

*kitâb yazdum anuñ adına ben
sevinüp bu sözüñ bünyâdına ben (BH 119)*

*muhammed bin halîl begdür çu adı
huzâ bağışlasun ol şâhzâdı (BH122)*

Eserin sunulduğu Muhammed bin Halîl Bey hakkında çeşitli görüşler vardır. İ. Hikmet Ertaylan'a göre¹⁰ Karamanoğullarından

¹⁰ İ.Hikmet Ertaylan, *Bahrü'l-Hakâyık (giriş, tıpkı basım)*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İst.1960.

Alâeddin Halil Beyin oğlu Mehmed-i sâni ünvanıyla bilinen Karamanoğlu Mehmed İbn-i Halil'dir. Mustafa Erkan'a göre ise¹¹ Maraş ve Elbistan hâkimi Dulkadiroğlu Nasırüddin Mehmed b. Halil Bey'dir.

"Sebeb-i nazm-ı kitâb" bölümünden sonra 166.-194. beyitler arasında Hızır 'aleyhi's-selâm'dan bahseder:

*meded diyenlere dermân idersin
çalapdan bahtulu fermân idersin (BH.170)
çü içdüñ bir gez ol âb-ı hayâtı
hayât için ebed alduñ berâtı (BH.171)*

Sebeb-i nazm-ı kitâb'dan sonra şeri'at ve şeri'at ehli, tarîkat ve tarîkat ehli, ma'rifet ve ma'rifet ehli, hakikat ve hakikat ehli her biri onar bölüm hâlinde anlatılır:

*bugur ol kutb-ı 'âlem eydür i yâr
bu 'ilmüñ şerhini ol kıldı izhâr
kul irer kırk makâmda tañrısına
inanmazsañ gör işle tut sına
onına hükm ider anuñ şer'at
tarîkat kılur onuna şürû'at
onunu ma'rifetden bilüñ izhâr
hakikat içredür on dahi i yâr
tamâm bahş oldı uş ol kırk makâmum
kılanlar bunu kabrinde yaka mûm (BH 195-199)*

Bu kırk bölümün anlatılmasından sonra "elbâbü's-sâbi'a beyân-ı şeytân" bölümü gelir. Burada şeytan ve şeytan dostlarından bahsedilir. Şeytan ve şeytan dostları ile nasıl mücadele edileceği anlatılır:

*varıdı şehr içinde iki sultân
birisi 'akıldur ol biri şeytân (BH.884)
o sultânuñ biri iblîsdür i yâr
anuñ nefis nâyibidür itden azar (BH.886)
subaşısu buhuldür hem haseddür
kibirdür öykedür gaybet gazabdur (BH.887)
velî kibr aslı şeytândur biliñiz
havâle meskenet aña kuluñuz (BH.895)*

¹¹ Mustafa Erkan, *Bahrü'l-hakâyık maddesi*, İslam Ansiklopedisi, C.IV, s.514.

*zîrâ nefis dilegi iblîs işidür
buları terk iden yahşi gişidür (BH.919)
pes evvel da'vî kılan iblîs idi
hemîşe da'vî fâsid hûsiyidi (BH.924)
didi ben oddan toprakdan adem
niçün anuñçün birledim âdem (BH.925)*

Şeytanın anlatıldığı bölümün sonunda Firavun'un ve Karûn'un hikâyeleri Kur'an'daki ayetler örnek gösterilerek anlatılır:

*ikinci kimidi fir'avn u gâfil
kamu fi'lini işlerdi tegâfil (BH.931)
mısr kıptîlerin divşürdi ol nahr
esîrü'l-hurs idi hem sür'atü'n-naks (BH.932)
nile dostum diyüben turdı muhkem
anuñ destile kıldı 'ömrünü kem (BH.934)
üçüncü kimidi kârûn-ı nâmerd
berîdi ol vücûddan fi'l-i cevmerd (BH.938)
bahîl ü nâkes ü medhîl ü nâşî
yıgardı divşirüp mâlı kumâşî (BH.939)
mâlumla dir kıluram her 'ilâcum
benüm hîç kimseye yok ihtiyâcum (BH.940)*

Şeytan'ın anlatıldığı bölümden sonra "zâhid, 'ârif, muhib" in anlatıldığı bölüm gelir. Bu bölümdeki anlatımın Yunus Emre'nin anlatımıyla paralellikler taşıdığı görülür:

*makâm-ı zâhidüñ korhudur i yâr
göyünmekdür işi her vakt u her bâr (BH.989)
ikinci 'ârifüñdür vâsf-ı meşhûr
gişi kim gündüzin bildi olur nûr (BH.993)
muhibbüñ ma'nisi sevmiş dimekdür
çu bundan artuğı fâsid emekdür (BH.997)*

"Elbâb-ı sâmin-i vâsf-ı âdem" bölümünde insanın vasıfları ile tabiatın vasıfları birleştirilir:

*gel imdi ademüñ sen vâsfına gir
getürme gey sakın söz yüzine gir (BH.1080)
bularuñ turacak yirleri başdur
hakikatde bilüñ kim baş 'arşdur (BH.1084)*

*pes andan aşaga var yidi gökler
kalur hayrân aña uslar u ögler (BH.1088)*
*misâlinendahu uş yidi katdur
biri evvel deri ikinci etdür (BH.1089)*
*tamardur kandur siñir süñükdür
añadeñ yidi olur kim ilikdür (BH.1090)*
*bular hem yidi göge beñzer i yâr
çu gökden aşaga bildüñ ki yir var (BH.1091)*
*dahu hem dünyâda kim vardur taglar
misâldür süñükler başı baglar (BH.1099)*
*işit dünyâda ırmaklar ki tekdür
akan gözler yaşı hep aña deñdür (BH.1106)*
*dahu hem dünyâda vardur agaşlar
misâli tende parmaklardur işler (BH.1108)*
*cihânda her nebâtuñ bitdügi bil
özününde kullaruñdur aña temsil (BH.1109)*
*melâlet tende bulutlar gibidür
bu gözler yaşı yagmurlar gibidür (BH.1140)*
*göñül kuşa beñzer dılcân
bilinmez zerre pervâzında noksân (BH.1144)*
*dahu bir yıl hevâsı dört fasıldur
kitâbuñ naklidür bu söz asıldur (BH.1157)*
*âdem yaz gibidür oğlanlığında
tamâm yay gibi yigiliclik çağında (BH.1159)*
*çu kırgıllıg güzdür sürdi emri
kocalık kış gibidür geçdi 'ömri (BH.1160)*

"Fasl" bölümünde Hatiboğlu Makâlât'ı manzum olarak tamamladığı için şükreder:

*bihamdillah ki nazm oldu makâlat
okuyanlarda hiç kalmaz sekâlet (BH.1284)*
*tamâmet şerh olupdur derviş hâli
kamu zikr eyledüm her bir makâli (BH.1285)*

Bu bölümün devamında Hatiboğlu, şairliğinden bahseder ve devrin büyük şairleri ile kendini bir arada anar:

*bilürem ben işde ger yañıldum
ki söz ehliyile bile añıldum (BH.1287)*

*velî çün şî'r okımaga özendiüm
bu yolda ya'nî kim nesne kazandum (BH.1289)*
*çu ben kanda vü ya şî'r-i tabî'at
ki kılaydum bunuñ gibi bedî'at (BH.1291)*
*kaçan bülbül olur turgay çemende
ki şâh yerini kanda tuta bende (BH.1293)*
*celâleddin-i mevlânâ-yı 'azam
ki oldur mefhar-ı merd-i mu'azzam (BH.1300)*
*nizâmeddîn-i sa'dî hoca 'attar
buları ma'nî bahrin kıldı settâr (BH.1301)*
*bularuñ tâbi'idür oğludur hem
dehânî ahmedî şeyh oğludur hem (BH.1302)*
*dürüşdüm vüs' ü tâkat yitdügince
uzak yolda karınca gitdügince (BH.1310)*

"Târîh-i kitâb" bölümünde eserin bitiriliş tarihini verir:

*neye irişdi hicretten hisâbı
kamer kaç yıldan almışdur nisâbı (BH.1316)*
*sekiz yüz on ikinci yılda i yâr
muharrem âhirindeydi bu güftâr (BH.1317)*

Yine "Târîh-i Kitâb" bölümünde Makâlât'ın anlamını bozmadan manzum şekle getirdiğini söyler:

*tamâm oldı bu sözüñ aslı ma'dûm
'arabca neşriken okındı manzûm (BH.1318)*
*velîkin ma'nî tagyîr olmadı hîç
ma'âni kanda varsa olmaya pîç (BH.1319)*
*dürüşî gör hatîb oğlı bu tuşde
hebâ olmaz emekleriñ bu işde (BH.1322)*

"Der-beyân-ı medh-i sâni" bölümünde Hatiboğlu, Muhammed bin Halil Bey'e tekrar övgülerde bulunur:

*elâ i dilder-i mahbûb u dâne
zamâne görmedi senden yigâne (BH.1328)*
*mu'azzez kıldı hak seni cihânda
cihân halkını kulsun saña bende (BH.1329)*
*eyü aduñ kitâblarda yazılsun
dilemeyenleriñ yüzi yüzilsün (BH.1341)*

*humâ-yı devletüñ mansûr olsun
saña düşmân olanlar makhûr olsun (BH.1342)*

"**Medh-i kitâb**" bölümünde, eseri bitirmiş olmasından dolayı şükreder ve eserin veznini de bu bölümde belirtir:

*tamâm oldı kitâb elhamdülillah
açıldı her nikâb elhamdülillah (BH.1350)
makâlât nazmıla zıkr olmagını
huzâ kıldı nisâb elhamdülillah (BH.1352)
mefâ'îlin mefâ'îlin mefâ'îl
tamâm oldı kitâb elhamdülillah (BH.1358)
okıyanı yazanı yazduranı
rahmetüñle yarlıgagıl ya ganî (BH.1359)*

BAHRÜ'L-HAKÂYIK'IN DİL ÖZELLİKLERİ

1. Ses Bilgisi (Fonetik):

XV. yüzyılın genel karakteristiği eserde görülmektedir.

a) Ünlülerde yuvarlaklaşma:

Kelimelerde;

*kavuş- (BH.855) < kabış- altun (BH.1146) < altun
yavuz (BH.239) < yabız eyü (BH.108) < eyü
aru (BH.152) < arıg karşu (BH.1238) < karşu
ayru (BH.956) < adrıg*

Eklerde;

1.teklik iyelik: :adum (BH.572), günâhum (BH.61)
2.teklik iyelik : yüziñ (BH.335)
Genetif : Şeytânuñ aslı (BH.230)

b) Eski Türkçedeki ötümsüz ünlülerin ötümlüleşmesi de ileri derecededir:

*boynumdagı (BH.70) selâmetlıgıla (BH.125)
yabandagı (BH.529) dört (BH.331) < tört
mestlıgına (BH.50) göz (BH.244) < köz*

2. Şekil Bilgisi (Morfoloji):

Eski Anadolu Türkçesi dönemini karakterize eden ekler metinde sıkça kullanılmıştır.

- mİş degül** : *bular gendü özlerin bilmiş degüldür (BH.143)*
-(V)rvAn : *makâlattan kılurvan bunu tekrar (BH.104)*
-(y)AvUz : *şükürlü kulları arturavüz (BH.707)*
-mAdUkdUr : *dilinden gelmedükdür bir sözi pîç (BH.110)*
-(y)IsAr(dUr) : *odıla kılısar mahrûm u magbûn (BH.927)*
bular bulmayısardur hîç rahmet (BH.680)
-gIl : *kıyâmet korhusını aňgil indi (BH. 1189)*
-(y)IcAk : *viricek hak saña mâlı kumâşı (BH.592)*
-(y)UbAN : *yine âhir gelüben kul olurlar (BH. 163)*
-mAdIn : *buları görmedin ben kıldum ârâm (BH.1304)*

2. Kelime Hazinesi:

Metinde günümüz yazı dilinde kullanılmayan Eski Anadolu Türkçesine ait pek çok kelime bulunmaktadır.

çalap: *Taîrı, Rab (BH.121)*
çohum: *Toplu olarak bir arada bulunan (BH. 580)*
delim: *Çok, fazla (BH.221)*
dükel: *Hep, bütün (BH.345)*
dümük-: *Meşgul olmak, uğraşmak (BH.909)*
geñez: *Kolay (BH.40)*
gey: *Çok,pek (BH.102)*
görklü: *Gösterişli (BH.609)*
göyün-: *Yanmak (BH.350)*

kakı-: *Öfkelen-, azarla- (BH.133)*
keñgel: *Alay, şaka (BH.278)*
öküş: *Pek, çok (BH.47)*
sökel: *Hasta (BH.274)*
süñük: *Kemik (BH.1090)*
şeşil-: *Çözölmek (BH.322)*
tamu: *Cehennem (BH.339)*
uçmak: *Cennet (BH.838)*
ugrı: *Hırsız (BH.237)*
yağı: *Düşman (BH.804)*
yazuk: *Günah (BH.47)*

XV. yüzyıl şairlerimizden olan Hatiboğlu eserlerinde kuvvetli bir edebî kişilik ortaya koyamamıştır. Buna rağmen, öğretici yön ağır basan eserleri hem döneminin dil özelliklerini yansıtmaması hem de o devrin din tarihine ışık tutması bakımından önemlidir.